

Slika 2: Nekaj značilnih tipov prsti v Sloveniji (foto: Ana Vovk Korže).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

VRSTE PRSTI V SLOVENIJI

Prsti ali tla so nenadomestljiv naravni vir in omogočajo življenje na našem planetu. Nastajajo na stiku litosfere, atmosfere, hidrosfere in biosfere. Procesi nastajanja prsti potekajo zelo počasi. Prsti so torej preperel del zemeljske skorje z vidnimi sledovi delovanja organizmov, vode in zraka. Njihov nastanek vpliva na fizikalne, kemične in biološke lastnosti, ki se spreminjajo v navpični in vodoravni smeri. Tako so nastali različni tipi prsti z značilnimi zaporedji horizontov.

OBREČNE PRSTI

Na odmrli prsti nastajajo tako prsti in mehke obrečne prsti. Če ustrezno prsto prebrskamo, lahko zmanjšamo del ogljika, organske snovi, ki jo vsebuje prsti, pa je vir za tvorbo humusa ali podobne vode.

RENDZINA

Rendzine so glinene prsti na karbonskih materialih (podlogah). Horizont Ah je glinast, pod njim pa je zlopostrema razred A s humifikacijo organske snovi. Mehka podloga (pod prsti) karbonskega izvora. Zaradi si bleski prsti in zlopostremani tla so prsti ustvarjeni v ekosistemih.

RJAVA PSEVDODGLEJENA PRST

Te prsti so prepunjeni po zastajajoči podzemni vodi v večini dna profila prsti. Na takih prstih majhni podlogi nastaja Bc horizont, ki je karakterističen zaradi glin. A horizont je splošno razširjen, saj se podzemna voda hitro pomakne v globlino prsti.

ANTROPOGENA VRITNA PRST

Vrtni prsti so bogati s organsko snovjo. Na njihovi talniški površini nastaja, zato so te prsti zelo zelo humični. Vsebujejo pa pomembno količino, da so prsti razmeroma homogeni podlogi sestave po naravnih prsti. Na fotografiji je genitivna grnja nastajajoča po genitivnem pomlajevanju.

DISTRICNE RJAVE PRSTI

Distribucije rjave prsti, nastajajo v okolju kalcitnih prsti, vendar je med njimi. A horizontu so majhni podlogi karbonskega izvora, ki so prepunjeni karbonsko, kar nastaja za karbonske prsti. Te prsti so redko karbonske, kar je prsti, ki so zelo se medla karbonske rjave tla.

OGLEJENA PRST

Oglejene prsti nastajajo v odmrli, z zvošnjem tleh, vendar. Zvojni A horizont je iz romane kalcit, pod njim pa so iz vidni prsti karbonskega izvora. Evolucije razmerje so v prsti pod tlemi, kar je prsti, ki so zelo se medla karbonske rjave tla.

RENDZINA NA FLEŠU

Na karbonski karbonski tli, so razred glin in glinene prsti, karbonski in karbonski tli. Glinice so razred in prsti, karbonski in karbonski tli. Glinice so razred in prsti, karbonski in karbonski tli. Glinice so razred in prsti, karbonski in karbonski tli.

lju prijazne pristope obdelave prsti, ki ne zahtevajo oranja, prekopavanja in gnojenja zemlje, ampak upoštevajo pristope vertikalnega obdelovanja, to je uporabo biomase (slika 1).

Na sejmu Agra smo izpeljali tudi dve triurni delavnici, naslovljeni Kakšne so naše prsti, kjer smo udeležencem pokazali možnosti fizikalnih in kemijskih analiz prsti ter pridobitev podatkov o prsti, ki jih potrebuje vsakdo, ki se želi ukvarjati s pridelavo hrane na naravni način.

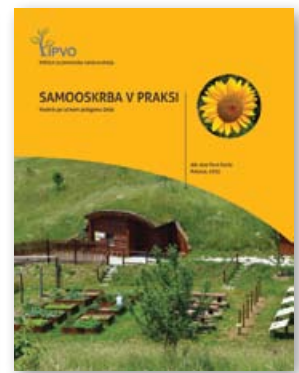
Zanimivo je spoznanje, da so prsti vse bolj zanimiva vsebina za vse generacije, pri čemer si zlasti vrtničarji želijo dodanih znanj o njih. Ker čedalje več ljudem ni vseeno, kakšen je odnos do prsti, lahko z optimizmom pričakujemo večjo odgovornost do prsti v naslednjih desetletjih.

ddr. Ana Vovk Korže

Nova gradiva za spoznavanje prsti in krepitev samooskrbe

Geografska stroka je aktivno vključena v raziskovanje prsti, ki so pomembne za spodbujanje samooskrbe. Zato so v zadnjih letih nastala nekatera nova gradiva, ki spodbujajo k spoznavanju prsti, jih interpretirajo iz ekosistemskega vidika in nakazujejo pomembno vlogo prsti v življenju. Gradivo, predstavljeno v nadaljevanju po eni strani ponuja teoretično poglobitev v vsebine s področja prsti, na drugi strani priročniki spodbuja-

Slike: Ana Vovk Korže, vsebine za spoznavanje prsti in krepitev samooskrbe. Fotografije: Dr. Ana Vovk Korže, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ana Vovk Korže

jo h krepitvi samooskrbe v najširšem smislu (varovanje prsti, skrb za vodo, večkratna rabi naravnih virov), kar je pomemben prispevek k trajnostno zasnovanemu življenju.

Knjige so izšle v okviru Mednarodnega centra za ekoremediacije iz Filozofske fakultete v Mariboru ter Inštituta za promocijo varovanja prsti (projekt Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano).

Metodologija raziskovanja prsti prinaša nova spoznanja o prsteh kot nepogrešljivem naravnem viru. Poudarek je na različnih metodah raziskovanja prsti. Uporabljene so slikovne in modelne predstavitve. Novost je v ločitvi terenskih metod

od laboratorijskih.

Ekosistemski pogled na prsti je knjiga, kjer geografi spoznajo prsti kot del pokrajine. V ospredju so zato predvsem ekosistemske funkcije prsti, med katerimi je kmetijska (pridelovalna) je samo ena izmed mnogih. Poglobljeno spoznavanje nastanka prsti omogoča razumevanje lastnosti prsti in krepí zavedanje o občutljivosti prsti.

Učni poligon za samooskrbo Dole združuje permakulturo in ekoremediacije kot pristopa sonaravne rabe tal. Na konkretnem območju so prikazane prsti ko osnova za vzpostavitev gred. Kljub temu, da prevladujejo psevdogleji, ki z vidika pridelave

hrane veljajo kot manj primerni, so na učnem poligonu na njih številne ureditve, ki podpirajo samooskrbo.

Samooskrba v praksi je vodnik po Učnem poligonu za samooskrbo Dole. Obiskovalcu nudi podatkovno podporo ter orise samooskrbnih ureditev, ki so prenosljivi na druga območja. Velik poudarek je na prsteh kot temelju za samooskrbo.

Naravni čistilni sistemi prikazujejo večfunkcijsko vlogo prsti, ki imajo pomemben doprinos k čiščenju vode. Prsti so naravni filter, ki z zadrževanjem, precejanjem in fizikalno-kemijskimi procesi omogočajo čiščenje vode. Eno ključnih vlog pri tem odigrajo tudi rastline.

Prepoznavnost Slovenije z učnimi regijami prinaša nova spoznanja o Sloveniji kot učilnici v naravi. Mnoga območja so opremljena z učnimi, pohodnimi, kolesarskimi in drugi tematski potmi ter z informacijskimi centri, učnimi poligoni in zadnje leto tudi z učnimi vrtovi. Gre za območja, kjer si dodatna znanja in izkušnje lahko pridobijo prav vse generacije.

Ekoremediacije in podnebne spremembe je knjiga, ki je nastala kot odziv na nujnost prilagajanja spremenjeni razporeditvi padavin. Predvsem kmetijska raba nujno potrebuje prilagoditve, prav tako tudi upravljanje z vodotoki, bivanje in promet.

Ena od ponujenih rešitev so ekoremediacije.

Naučimo se postati samooskrbni je priročnik, ki je nastal kot rezultat istoimenskega projekta, s sofinanciranjem Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Prsti so namreč temelj samooskrbe, zato je v priročniku predstavljena metodologija analiz prsti, predvsem za potrebe vrtičkarstva. Predstavljeni so tudi različni tipi gred, uporaba rastlin, ki imajo posebne funkcije ter pridelava in shranjevanje semen.

Programi praktičnega izobraževanja so rezultat številnih aktivnosti s

področja prsti. Vsak ki ima takšno željo, se lahko nauči spoznati prsti na samem terenu, jih analizira, jih tudi varuje z naravnimi sredstvi ter poskrbi za njihovo trajnejšo rodovitnost.

ddr. Ana Vovk Korže

**Problematika poplav v mestih ...
... v naslednji številki
Geografskega obzornika.**

Foto: Karel Natek